ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення

Р І Ш Е Н Н Я

Протокол № 81 **15 листопада 2017 року**

Про формування прожиткового мінімуму на 2018 рік і кореляцію його розміру з фактичними споживчими цінами

В порядку реалізації контрольної функції Комітету, відповідно до статей 14 і 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», заслухавши та обговоривши інформацію народних депутатів України, органів державної влади та соціальних партнерів щодо формування прожиткового мінімуму на 2018 рік і кореляції його розміру з фактичними споживчими цінами, Комітет зазначає наступне.

Правова основа для встановлення, затвердження та застосування прожиткового мінімуму в Україні базується на положеннях ратифікованих міжнародних актів: Європейської соціальної хартії (переглянутої), Конвенціях МОП про основні цілі та норми соціальної політики № 117, про мінімальні норми соціального забезпечення № 102, приписах Конституції України, а також на нормах законів України «Про прожитковий мінімум» і «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», згідно з якими прожитковий мінімум є вартісною величиною достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про прожитковий мінімум» прожитковий мінімум встановлюється Кабінетом Міністрів України після проведення на принципах соціального партнерства науково-громадської експертизи сформованих наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

У 2015 році проведено чергову науково-громадську експертизу наборів та схвалено їх новий склад, а 11 жовтня 2016 року вперше за останні шістнадцять років постановою Кабінету Міністрів України № 780 оновлені набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг для основних соціальних і демографічних груп населення було затверджено.

Також відповідно до пункту 3 вищевказаної урядової постанови спільним наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державної служби статистики України від 3 лютого 2017 року № 178/147/31 затверджено Методику визначення прожиткового мінімуму.

Подані Кабінетом Міністрів України у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» прогнозні розміри прожиткового мінімуму становлять:

на одну особу в розрахунку на місяць: з 1 січня – 1700 гривень, з 1 липня – 1777 гривень, з 1 грудня – 1853 гривні, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня – 1492 гривні, з 1 липня – 1559 гривень, з 1 грудня – 1626 гривень;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня – 1860 гривень, з 1 липня – 1944 гривні, з 1 грудня – 2027 гривень;

працездатних осіб: з 1 січня – 1762 гривні, з 1 липня – 1841 гривня, з 1 грудня – 1921 гривня;

осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 1373 гривні, з 1 липня – 1435 гривень, з 1 грудня – 1497 гривень.

Відмітимо, що вказані прогнозні розміри прожиткового мінімуму на 2018 рік розраховані Міністерством соціальної політики України, виходячи з затверджених Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» розмірів прожиткового мінімуму у грудні 2017 року (на одну особу – 1700 грн., дітей віком до 6 років – 1492 грн., дітей віком від 6 до 18 років – 1860 грн., працездатних осіб – 1762 грн., осіб, які втратили працездатність – 1373 грн.) з урахуванням його підвищення темпами, що на 2 відсоткових пункти перевищують показник прогнозного індексу споживчих цін.

Разом з тим, слід звернути увагу, що формування розмірів прожиткового мінімуму на 2017 рік відбувалося з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) на рівні 108,1%. Проте, вже у травні 2017 року Кабінет Міністрів України погіршив прогноз інфляції у поточному році до рівня 111,2% (тобто +3,1%) (постанова від 31 травня 2017 р. № 385 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 липня 2016 р. № 399»).

Важливим чинником, що обумовив необхідність такого коригування, була зміна прогнозу динаміки цін на ключові товари і послуги у сфері українського виробництва та реалізації продовольчих товарів через відміну Кабінетом Міністрів України державного регулювання цін. За даними

Державної служби статистики України, станом на 1 жовтня 2017 року ціни на споживчому ринку зросли з початку року вже на 10,2%.

Проте, відповідного перерахунку прожиткового мінімуму у 2017 році проведено не було і змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» не внесено, що свідчить про використання при розрахунку прожиткового мінімуму на 2018 рік завідомо заниженого показника базового державного соціального стандарту, що не враховує навіть поточний ріст цін на споживчі товари і послуги.

Так, за інформацією Міністерства соціальної політики України, обрахований на основі статистичних даних про рівень споживчих цін фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах вересня 2017 року в розрахунку на місяць на одну особу, а також для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення, становить:

на одну особу – 2 980,45 гривень (3 418,95 гривень – з урахуванням суми обов'язкових платежів);

для дітей віком до 6 років – 2 845,09 гривень;

для дітей віком від 6 до 18 років – 3 467,19 гривень.;

для працездатних осіб – 3 083,82 гривні (3 830,83 гривень- з урахуванням суми обов'язкових платежів);

для осіб, які втратили працездатність – 2 514,89 гривень.

Отже, як неодноразово наголошувалося Комітетом у своїх зауваженнях і пропозиціях до внесених Кабінетом Міністрів України проектів Постанови Верховної Ради України про Основні напрями бюджетної політики на 2018 – 2020 роки (реєстр. № 6591) і Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (реєстр. № 7000), **поданий Урядом на затвердження Верховної Ради України розмір прожиткового мінімуму** хоч і підвищується в цілому за 2018 рік на 9%, але **є значно нижчим від фактичного прожиткового мінімуму і не відображає реальної вартісної величини споживчого кошику,** обрахованої за фактичними споживчими цінами.

Вже зараз фактичний прожитковий мінімум перевищує пропонований на 2018 рік у 1,8-2,2 рази, а враховуючи закономірну для даного періоду року тенденцію інфляції до зростання, на кінець 2017 року ця різниця значно збільшиться.

Окремо слід відмітити, що незважаючи на ратифікацію у 2015 році Конвенції МОП про основні цілі та норми соціальної політики № 117, за якою Україна при встановленні прожиткового мінімуму зобов'язана брати до уваги такі потреби населення, як **забезпечення житлом, медичним обслуговуванням та освітою,** на сьогоднішній день ці витрати **у прожитковому мінімумі так і не враховано у повному обсязі (послуг з медичного обслуговування і освіти немає взагалі).**

Особливої актуальності набуває необхідність врахування даних потреб в умовах впровадження в Україні освітньої та медичної реформ і постійного збільшення вартості послуг у цих сферах. Так, за офіційними даними

Державної служби статистики України, лише у вересні 2017 року послуги освіти подорожчали на 12%, зокрема, середньої – на 18,6%, вищої – на 14,3%.

Крім того, потребує нагального вдосконалення методологія визначення прожиткового мінімуму, яка в умовах соціально-економічних реалій ринкової економіки не здатна забезпечити відображення фактичних потреб та споживання людини.

Як зауважує Спільний представницький орган репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні, представники якого є одними із учасників проведення науково-громадської експертизи наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, прожитковий мінімум не відповідає вимогам сучасної людини та об'єктивно не здатний задовольнити її основні потреби в усіх соціально-демографічних групах на фізіологічному та соціальному рівнях.

З огляду на зазначене можна констатувати, що попри низку законодавчих змін, недавні перегляд і затвердження оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, а також Методики визначення прожиткового мінімуму, особливих **позитивних зрушень у формуванні розміру прожиткового мінімуму для затвердження у законі про Державний бюджет України на 2018 рік не відбулося**, і вкотре його встановлення проводилося не відповідно до правової бази регулювання даної сфери правовідносин, а, як відмітило Міністерство фінансів України, «на основі врахування фінансових можливостей бюджетів усіх рівнів, бюджету Пенсійного фонду та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування».

Відтак, поданий Кабінетом Міністрів України у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (реєстр. № 7000) прожитковий мінімум потребує перегляду у бік збільшення з метою забезпечення виконання ним своїх функцій як основного інструменту реалізації соціальної політики та визначення рівня життя в країні.

Зважаючи на вищевикладене та враховуючи висловлені зауваження і пропозиції під час обговорення порушеного питання, **Комітет в и р і ш и в:**

I. Інформацію органів державної влади та соціальних партнерів щодо формування прожиткового мінімуму на 2018 рік і кореляції його розміру з фактичними споживчими цінами взяти до відома.

II. Рекомендувати:

1. Кабінету Міністрів України:

1.1. При підготовці до другого читання проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (реєстр. № 7000) забезпечити перегляд розміру прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць та для основних соціальних і демографічних груп населення та його встановлення на основі оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, затверджених постановою Кабінету

Міністрів України від 11 жовтня 2016 року № 780, відповідно до Методики визначення прожиткового мінімуму, затвердженої спільним наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державної служби статистики України від 3 лютого 2017 року № 178/147/31, та з урахуванням фактичних споживчих цін.

1.2. Розробити та внести зміни до постанови «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 11 жовтня 2016 року № 780 з метою приведення її норм у відповідність до положень Конвенції МОП про основні цілі та норми соціальної політики № 117, зокрема щодо включення витрат на забезпечення житлом, медичним обслуговуванням та освітою до складу наборів.

1.3. Забезпечити спільно із сторонами соціального діалогу підготовку узгодженого законопроекту про внесення змін до Закону України «Про прожитковий мінімум» щодо вдосконалення методології визначення прожиткового мінімуму та внести його на розгляд Верховної Ради України до 1 квітня 2018 року.

2. Міністерству фінансів України при підготовці законопроектів про Державний бюджет України на відповідний рік передбачати підвищення розмірів прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць та для основних соціальних і демографічних груп населення з урахуванням фактичного розміру прожиткового мінімуму, розрахованого Міністерством соціальної політики України.

ІІІ. Кабінету Міністрів України інформувати Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення про стан виконання даних рекомендацій до 14 грудня 2017 року.

Голова Комітету **Л.Л.Денісова**